

Hogni Djurhuus
fekk Móðurmáls-
viðurslønina
2012

UMAFTUR

AFTURUM

Blablalalablarv

Tað var ein lærari, sum í einum søgutíma segði við næmingarnar, at tá teir trábeittu kommunistarnir í Eysturtýsklandi fóru undir at gera fregnartænastuna Stasi, leitaðu tey leingi eftir onkrari góðari fyrimynd.

Teimum dámdi væl CIA, tí har vóru tann rætti hugburðurin og effektiva handalagið.

Men illa bar til at brúka amerikanska fyrimynd eystan fyri múrin.

Helviti kundu tey ikki brúka, tí tey vóru ateistar, so í Bibliuni varð heldur ikki leitað eftir íblástri, hóast tað var ikki sørt freistandi at leita har. Onkur hevði lisið hana.

Í KGB vóru tey í so fitt og lagalig, hildu tey í DDR.

Men so funnu tey tað, tey leitaðu eftir, segði søgulærarin. Hjúnabandið var tann fullkomna fyrimyndin hjá loyniligum felagsskapi, sum skuldi hava eftirlit og konroll.

Og sum frá leið kravdist størri og størri snild at navigera undir radaranum hjá Stasi.

Tað bar tó til. Eg havi sjálvur runnið undan gøtulyktum, ikki í DDR kortini, men í Sibiu í Rumenia. Tað var í 1989, triggjar mánaðir, áðrenn deyðin skildi hjúnini Ceauşescu.

Fólk høvdu boðið okkum, eg var sjálvur annar, heim til sín at drekka heimabrent. Tað var vist forboðið hjá fólkinum í Rumenia tá at hava samband við útlendingar, ikki minst heidningar úr tí dekadenta kapitalistiska vesturheiminum. So tað var ikki vandaleyst at fara heim við fólki. Men tað bleiv eitt frálíkt kvøld. Vit funnu heim aftur í gistingarhúsið, uttan um lyktarpelarnar.

Samband við vesturlendingar í kommunistiska Rumenia var relativt sum alt annað er relativt.

Horurnar sluppu at preia vesturlendingar, hóast politistar stóðu undir teirra lið. Landið hevði brúk fyri dollarum og markum, og politistarnir fingi ivaleyst prosent av inntøkuni hjá sölukvinnunum, sum seldu seg sjálvar.

Men aftur til læraran hjá okkum og hansara søgutíma. Tað var skemt hjá læraranum, hatta við hjúnabandinum og Stasi. Hann væntaði eisini, at næmingarnir tóku tað sum skemt. Men hann fekk annað at síggja. Tað vísti seg, at næmingarnir tóku frásøgnina um fyrimyndina hjá Stasi fyri fult. Og foreldur, tey giftu, klagaðu til skúlastjóran og fóru á bukkuna, og tá vóru allir hinir sonevndu seríøsu miðlarnir sjálvandi eisini við.

Lærarin noyddist at taka alt aftur og gugla seg fram til rætta upprunan hjá Stasi.

Ikki øll kenna munin á skemti og álvara.

Sambært partinum vóru øll lukkulig og eydnusom í fólksins týsku republikk, eisini tey, sum rýmdu haðani ella royndu at rýma.

Tey vóru ongantíð einsamøll til dømis. Tey høvdu øll verndareinglar, sum ansaðu væl eftir teimum, betur enn einglarnir, sum hava vaktarhaldið her hjá okkum.

Nógv ár seinni yrkti Michael Strunge kontrol lortnok.

Stóri hjúnaskilnaðurin eftir stutta sundurlesing í DDR var so í 1990. Nú hava øll tað nógv betri har, hóast felags týska fregnartænastan ansar eftir teimum.

Í DDR var eingin yvirgangur, bara tann statsligi.

Yvirgangur var í Keypmannahavn. Politikarar duttu hvør um annan fyri at sleppa fram at fyri at proklamera, at hetta ber ikki til. Slíkt vilja vit ikki hava í Danmark, og vit hava áh so stóra samkenslu.

Tað, sum hendi í Keypmannahavn, var bara ein logisk avleiðing av blablalablarvpolitikkinum hjá somu politikarunum og undanfólkum teirra. Tey vilja ikki skræða rótina upp og drepa hana.

Donsku politikararnir noyðast at góðtaka avleiðingarnar av egnum politikki – og halda kjaft.

Og hvar eru øll tey, sum plaga at gráta um mannarættindi? Danska politiið drap ein ungan arabara, sum danska samfelagið sveik, tí tað ikki integreraði hann. Drap hann uttan rættarsókn, uttan dóm.

MYND: HEINESEN MYNDIR

10 skjótir

Guðrið Poulsen

Yrki: Keramikari
Bústaður: Tórshavn

Hvat ætlaði tú at blíva, tá tú bleivst vaksin?
– Bókaummælari.

Hvat burdi hitt kynið vítað um títt kyn?
– At úrslitið sum oftast verður munandi betur, um kvinnur og menn samstarva.

Hvat burdu børn vítað um tað at vera vaksin?
– At tað verður lættari.

Hvat var seinasti dreymurin, tú gjørdi til veruleika?
– Hann er av arbeidstengdum slag, og snúi seg um at sleppa at arbeiða big-scale á einum professionellum keramikkkverkstaði.

Enda setningin: Um eg tordi, so hevði eg...

... gjørt júst tað, sum eg geri, og kanska fari av landinum at arbeiða.

Hvat hevði gjørt heimin til eitt betri stað?

– Um vit megnaðu at vera góð við okkum sjálvi og við hvønn annan.

Nær vart tú seinast veruliga ovfarin?
– Tá ið eg vann eina kapping í heyst.

Tað seinasta, tú hevur lært, er at...
... koyra á motorvegi.

Tann støðuga ringa samvitskan snýr seg um, at tú:
– Ring samvitska er nakað eg royni ikki at hava, tí tað er ein lítið konstruktiv kensla, sum hvørki eg ella onnur kunnu brúka til nakað.

Enda setningin: Føroyingar burdu ...
... lært síni børn at hugsað sjálvi.

